

KUOLEEKO KESKUSTA?

TASKUNÄYTTELY OULUN PÄIVÄT 6. – 7. 9. 1980

Tekijät:
 Antti Pihkala
 Matti Karhula
 Kimmo Kuismanen
 Heikki Määttänen
 Ilpo Okonen (valokuvat)
 Markku Roininen
 Jari Saarnio
 Eija Salmi
 Erkki Saurema
 Jarmo Similä
 Timo Takala

Oulun Arkkitehtiklita
 Oulun Kulttuurifilosofinen yhdistys

Elämänlanka-puistogalleria

Millaista on ja millaista voisi olla outulainen kaupunkikulttuuri? Tätä mietti varmaan moni outulainen. Hän joka ei väkivaltaa pelosta uskalla lähteä iltaikävelylle; hän joka etää yksin lähissä tuntematta edes naapuri-an, hän, joka asioidessaan etsii turhaan parkkipaikkaa, hän joka vaaroja uhmaten hakee liikennevälinästä pokku-pyörällä mentävää aukkoa.

Monumentaalikeskus merellä, keskusliikenneasema Raksilassa, työpaikat keskustassa, ihmiset lähiössä - miten yhdistäminen rationalismin pirstoman kaupungin? Parkkikenttiä laajentamalla, teitä leventämällä, asematunnelia jatkamalla? Ei, kuolio vain lieviää.

Oulu, etäällä ja yksin - sanoo muu Suomi. Miksi luovat kyyvät kaikkoavat kaupungista? Miksi vierailija pysähtyy vain liikennevalojen vaatiman ajan kaupungissamme? Miten teemme Oulusta ystäväiläisen kulttuurikaupungin? Kuitenkin tämä on suuren lupasten kaupunki. Se on kasvatannut monta sukupolvea merkikhenkilöitä ja mukavia kaupunkilaisia. Taiteilijat ovat lämmöllä kuvanneet kaupunkia ja sen asukkaita. Monet kortitellit ovat yhä täynnä muistoja, pienyhteisöissä etää vielä vanha outulainen henki. Ja yliopistokin meillä on - siitä voisi kehittyä humanismin tyysjää.

Mutta ennen kaikkea on ihmisiä, paljasjalkaisia ja tullista tulleita. Nämä ihmiset - siis kaikki me - ovat Oulun rikkaus. Riittää, kun opimme elämään yhdessä.

Elämänlanka, reitti läpi keskustan

Kaupunki on hajonnut. Aina 60-luvun puolivälin saakka ehjänä pysynyt kokonaisuus on pirstoutunut. Tarvitaan suurta kokonaisnäkemystä kaiken yhdistämiseksi. Aluksi vaikkapa elämänlanka; sen juuret voivat olla kaukana maaseudulla, ulottuen Oulujokivarresta Pikisaareen ja Hietasaareen asti. läpi elämää sykkivän keskustan.

Pakkahuoneenkatu on oheisessa suunnitelmassa varttu pelkästään kevyelle liikenteelle Otto Karhin puistosta rantaan asti. Luonnollista on, että väylää jatketaan monumentaalikeskuksesta eteenpäin Pikisaaren kautta Hietasaareen. Nämä järjestelyt maksaisivat murto-osan esim. Tulliväylän kustannuksista.

Otto Karhin puistosta päästään edelleen Hallituskatua pitkin keskusliikenneasemalle, Raksilaan sekä sieltä alkaville ulkolureiteille. Hallituskatu on niin leveä, että kadun aurinkoinen puoli voidaan varata kevyelle liikenteelle.

Tasapainoon

Keskustassa olisi eri toimintoja, ihmisryhmiä ja liikennemuotoja kohdeltava tasapuolisesti. Julistamme mallittaisen manifestin. Keskustassa tarvitaan kortteireita ja asuntoja, autoja ja pokkupyöriä, kaupallisuutta ja julkisia tiloja. Kaikkea sopivasti.

Asukkaita keskustaan

Asukkaat ja varsinkin lapsiperheet ovat kadonneet keskustasta. Eikä ihme. Avoin- ja pilokonttoristuminen on vienyt asunot, parkkipaikat ovat viemät pihat ja liika autostuminen on vienyt viihtyisyyden ja turvallisuuden. Asukkaiden kaikkoamisen seurauksena keskusta kuolee iltaisin toimistojen sulkiessa ovensa. Autiot kadut houkuttelevat häiriköt keskustaan.

Hyvin suunniteltu keskusta olisi oivallinen asuinpaikka. Siellä olisi puistoja ja leikkipaikkoja, liikettä ja palveluita, kouluja ja museoitu, työtä ja vapaa-aikaa, ystäviä ja kohtaamispaikkoja.

Keskustan asuinkortteit olisi saneerattava. Pihojen uudelleen suunnittelu on ensimmäisiä tehtäviä viihtyisyyden lisäämiseksi. Suojattu keskuskäsi tarjoaa istutuksilla ja ihmisille sopivan pienilmaston. Korttelin turvallisuus, leikkipaikat ja vanhempien oleskelutilat helpottavat kontaktien syntymistä. Autot sijoitetaan pihojen alle ja pyssäköintiloihin, niitähan ei keskusta-asukas päivittäin tarvitse.

Kotipihan kokeminen on tärkeää kaikille. Nyt sen kokeminen rajoittuu roskapussin viemiseen ja parkkipaikalta kävelemiseen. Mutta pihalla voisi olla tunnelmaa, ihmisten ääniä, lintujen laulua ja kukkien tuoksua. Eikä tämä kaikki maksa kohtuuttomasti, ainakin vähemmän kuin vuosittain kohoavat bensalaskut.

Liikennettä kaikille

Nykyisin keskusta näyttää suunnitellun autoilevan, työssäkäyvän, keski-ikäisen miehen ehdolla. Minne unohtivat lapset, nuoret, vanhuksat ja muut autottomat - ihmisten enemmistö?

Keskusta kuuluu kaikille. Tietenkin kaupungissa tarvitaan autoja, paljon autoja. Mutta tarvitaan myös pyöräkaistoja ja turvallisia autottomia alueita. Vaaditaan elämänlanka - Pakkahuoneenkatu ja Hallituskatu - kevyelle liikenteelle. Lisäksi pyydytään pyöräkaistat Isolekadulle ja Tonikadulle sekä turvallisempia suojaita. Kun alkuun päästään, keksitään varmasti yhdessä lisää.

Pelkät liikennemerkit eivät tee kadusta kävelykatua. Tarvitaan kadun kalustamista miellyttävämmäksi: istutuksia, laatoituksia, katukahviltoja ja myymiköitä. Oulun ilmassa olisi muistettava myös suojaus säätä ja tuulia vastaan, mikä edellyttää katoksia, pylväskäytäviä ja julkisia sisätiloja sekä kaupakäytäviä.

Kaupunkia ei saisi autoittaa laajoilla parkkikentillä, kuten Autonummi, vaan olisi tehtävä tehokkaita parkkitaloja osana yhtenäistä kortteli- ja katutilaa. On järjestötä vaatia paloaesman purkamista hettoman paikoituskannan tieltä, kun samat paikoituspaikat mahtuvat tehokkaasti toteutettuna pienempäänkin tilaan.

Vanhat rakennukset

Kaupungin kasvaessa muodostuu omaleimaisen keskustan merkitys kotikaupunkintunteen muodostumiselle entistä tärkeämmäksi. Etää keskusta puolestaan muodostuu sekä asukkaalle tarkoitettua toiminnoista, että viihtyisästä kaupunkikuvasta.

Kaupunkikuva muodostuu rakennuksista, kaduista, toiminnoista ja toimintaan osallistuvista ihmisistä. Kaupunkikuva muuttuu jatkuvasti, mutta eri tukkimusten mukaan on tärkeää, että säilytetään riittävä määrä myös edellisten sukupolvien rakentamisesta. Pelkkä erillisten rakennusten säilyttäminen ei ole riittävä, vaan tulisi suojella riittävä kokoisia miljöökokonaisuuksia sekä asukkaiden muodostamia pienyhteisöjä.

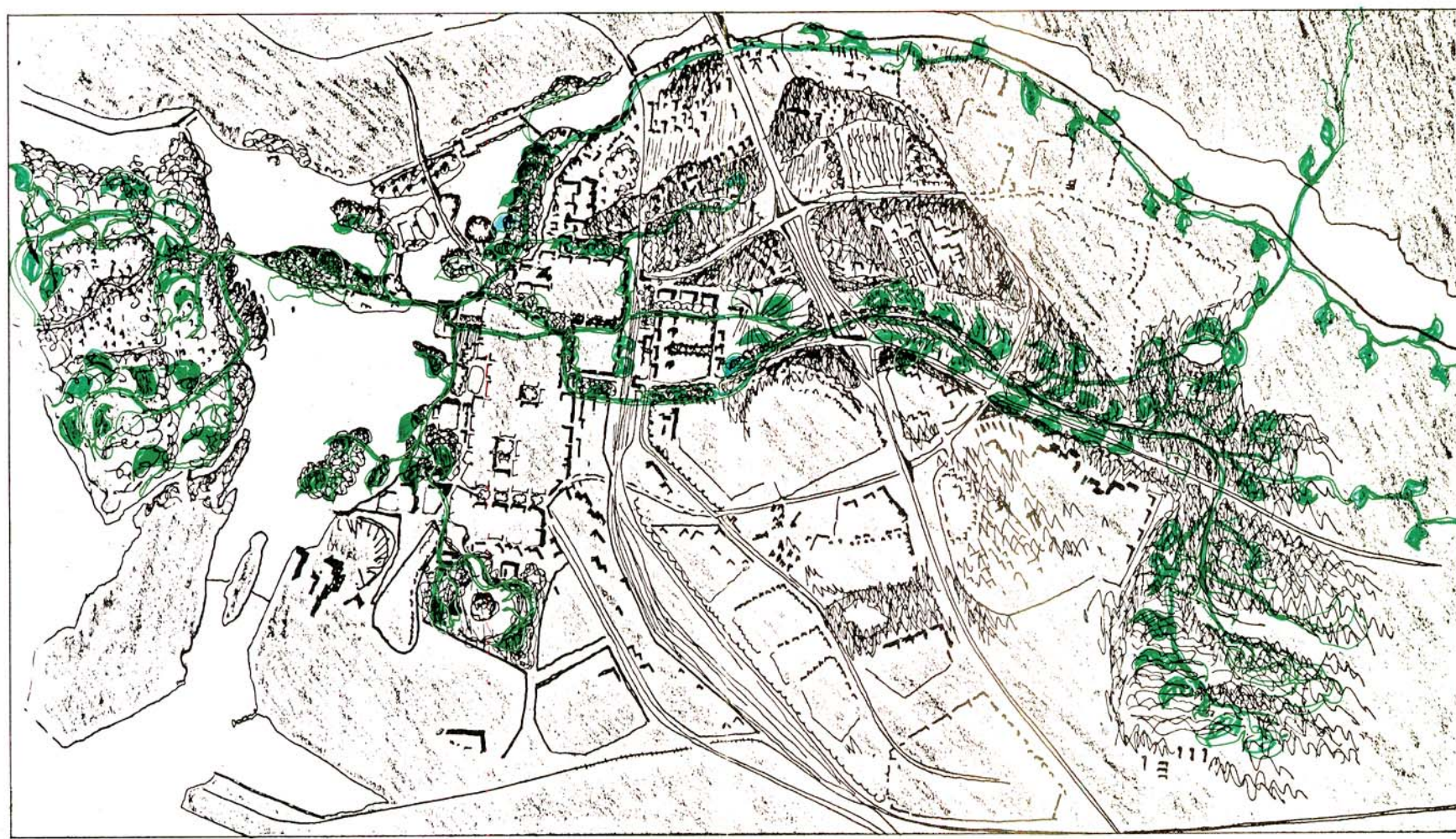
Kaupunkikuvan eriaikaiset tekijät, niiden herättämät muistot ja tunteet, toiseksi toiminnoit joihin asukkaat voivat osallistua ja kolmanneksi ihmisten muodostamat yhteisöt, jotka ovat tekemisissä keskenään, muodostavat sen pohjan, jolle todellinen etää kaupunkikulttuuri ja viihtyisyys ympäristö voivat rakentua.

Oulun keskustasta on hävitetty jo niin suuri määrä merkittäviä rakennuksia ja rakennettuja ympäristökokonaisuuksia, että pitäisi olla itsestään selvää, että jäljellä olevat vanhat rakennukset säilytetään. Suurin osa vanhoista oululaisista asuinyhteisöistä ja pihapiireistä on hajotettu, minkä seurauksena 'vanha outulaisuus', oululainen tapa elää ja puhua uhkaa hävitä. Vielä jäljellä olevat sosiaaliset yhteisöt olisi säilytettävä ja suunnitellussa luotava edellytetty uusien tasapainoisten yhteisöjen muodostumiselle.

Puistogalleria

Monet ovat kaivanneet Ouluun kiinnostavia kohteita, jotka paitsi viihtäisivät oululaisia, myös vetäisivät turistia puoleensa.

Kaupunginjojan varsi muodostaa keskustassa tärkeän puistoketjin. Puistoihin voitaisiin hankkia veistoksia lisää. Pokkisen puistossa olevan 'Kalasääksen ja lohnen' (Oskari Jauihainen 1960) sekä Karjasillan 'Siipien' (Matti Tarvainen 1965) väille mahtuisi useita kymme-

Oheiset kuvaparit kertovat Elämänlangan ja Puistogallerian nykytilasta sekä mahdollisuuksista kehittää katukuvaa näiltä kohdin.

Puistogalleria

Kuvassa on Otto Karhin puistoon sijoitettavia veistoksia ja esintymislava. Puistosta olisi kehitettävä keskustaa kokoavaa julkisen uulolaisesta puistogalleriasta.

Rautatienkatu

Oheinen näkymä on vielä kaukuvaa, mutta Tulliväylän valmistuksen jälkeen kasvaa ajoneuvolliseen Rautatienkadulla. Rautatieasema muuttuu aikanaan Raksilan puolelle valmistuvaan uuteen keskusliikenneasemaan. Uhkaako silloin vanhoja asemarakennuksia purkaminen? Ei kai.

Hallituskatu

Hallituskatu voidaan jakaa nykyistä tasapainoisemmin ajoneuvojen ja kevyen liikenteen välillä siten, että pyöräilijöille varataan suojattu, turvallinen reitti keskustaan.

Korttelin sisäpiha

Korttelipiha tulisi kunnostaa jokaiselle pihalle tyyppiläistä lähikohdista alkaen. Esimerkkipihan paikoitus on sijoitettu pihan alle. Näin on saatu tilaa asukkaille ja istutuksille. Tonttien väliset aidat, muurit ja tarpeettomat piharakennukset on purettu. (lähde: Arkkitehti Anna-Majja Purkosen diplomiöty 1978)

Pakkahuoneenkatu

Katu on muodostettu kevyen liikenteen väyläksi, joka yhdistää monumentaalikeskuksen muuhun kaupunkirakenteeseen ja on osa Hietasaareen johtavaa väylää. Kadulle järjestetään istutuksia, myymiköitä, leikkivälineitä yms.

Silta Pikisaareen

Väylä keskustasta Hietasaareen johdetaan Pikisaaren kautta. Pienvenesatama monumentaalikeskuksen ja Pikisaaren välillä korostaisi Oulun luonnetta vanhana merikaupunkina. Siltaa voitaisiin elävöittää purjehdusaviljoilla, joka palvelisi myös ohikulkijoita sekä teatterissa ja kirjastossa kävijöitä. Tämän järjestelyn yhteyteen voitaisiin sijoittaa myös suunnitella oleva menestuserkki.

